

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تأثیر نظام و روش های بودجه ریزی در مدیریت هزینه های بودجه عمومی

امورهای مسکن و تلفیق بودجه
علی حیدر نوری

عملکرد اعتبارات هزینه ای، سرمایه ای و مالی بودجه عمومی دولت طی سالهای ۹۶-۱۳۸۵

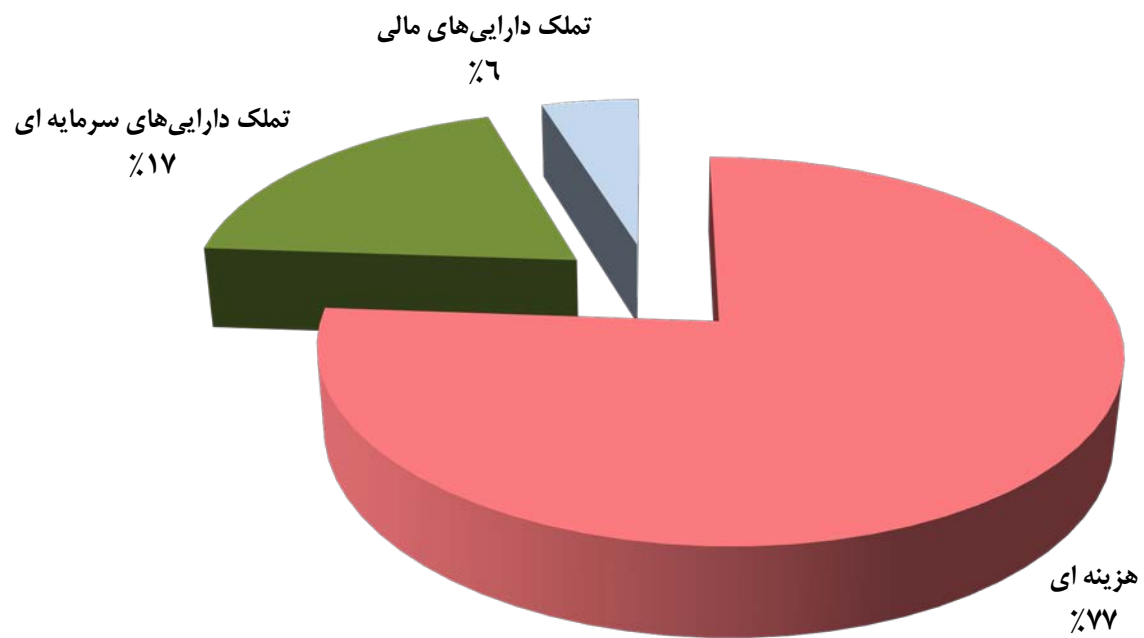
ارقام به هزار میلیارد ریال

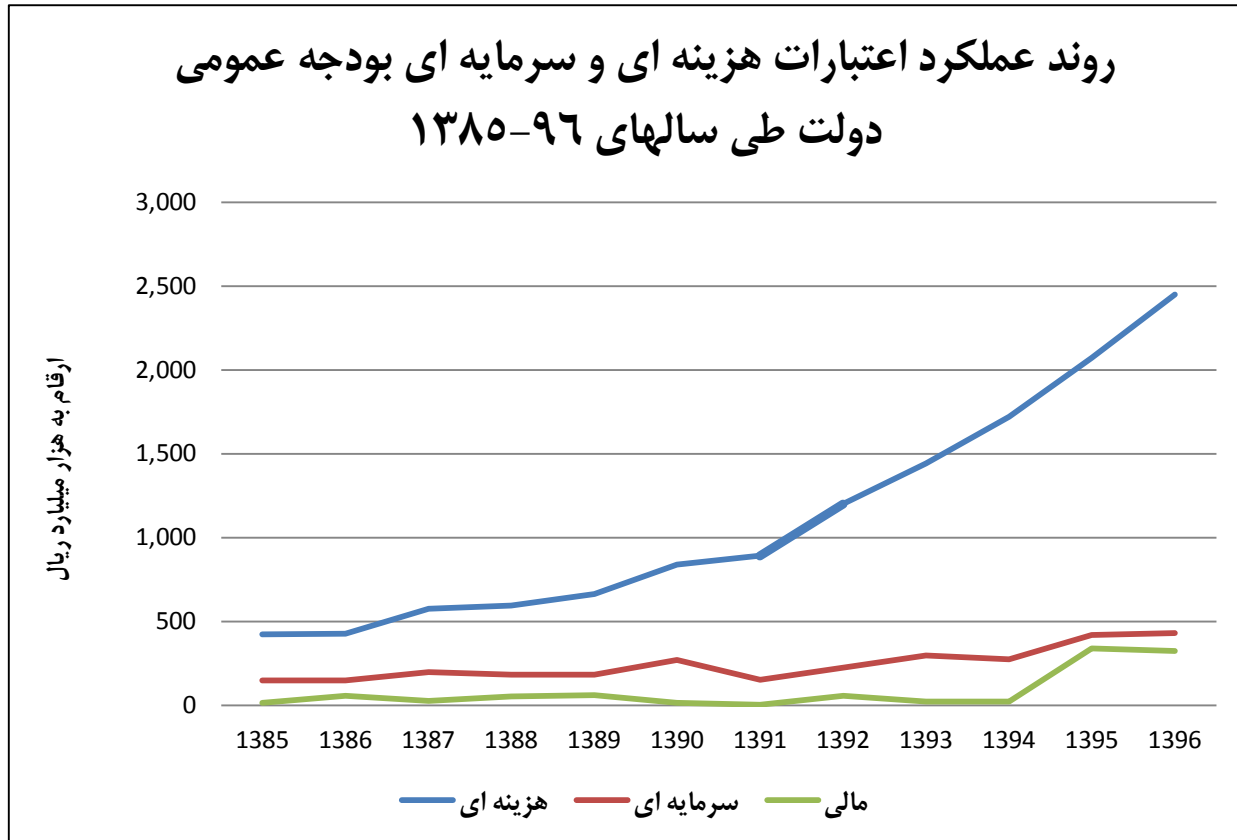
سال	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	جمع سالهای ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۶	سهم (%)
هزینه‌های	۴۲۱	۴۲۵	۵۷۴	۵۹۶	۶۶۳	۸۳۸	۸۹۰	۱,۲۰۰	۱,۴۴۰	۱,۷۱۹	۲,۰۷۲	۲,۴۴۸	۱۳,۲۸۸	۷۷
تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	۱۴۷	۱۴۷	۱۹۷	۱۸۳	۱۸۳	۲۷۱	۱۵۲	۲۲۲	۲۹۷	۲۷۴	۴۱۹	۴۲۹	۲,۹۲۳	۱۷
تملك دارایی‌های مالی	۱۴	۵۶	۲۴	۵۳	۵۸	۱۴	۴	۵۴	۲۴	۲۳	۳۳۹	۳۲۳	۹۸۶	۶
جمع	۵۸۳	۶۲۸	۷۹۴	۸۳۲	۹۰۵	۱,۱۲۴	۱,۰۴۶	۱,۴۷۷	۱,۷۶۱	۲,۰۱۷	۲,۸۳۰	۳,۲۰۰	۱۷,۱۹۷	۱۰۰

• با وجود ۵.۵ برابر شدن اعتبارات عمومی دولت به قیمت جاری، اعتبارات هزینه‌ای در حدود ۵.۸ برابر و اعتبارات تملك دارایی‌های سرمایه‌ای در حدود ۳ برابر شده‌است.

- سهم اعتبارات هزینه‌ای در سال ۱۳۸۵ معادل ۷۲٪ بوده و در سال ۱۳۹۶ به ۷۶.۵٪ افزایش یافته است.
- در مقابل سهم اعتبارات تملك دارایی‌های سرمایه‌ای از ۲۵.۲٪ در سال ۱۳۸۵ به ۱۳.۴٪ در سال ۱۳۹۶ کاهش یافته است.
- سهم تملك دارایی‌های مالی از کمتر از ۳٪ به ۱۰٪ افزایش یافته است.

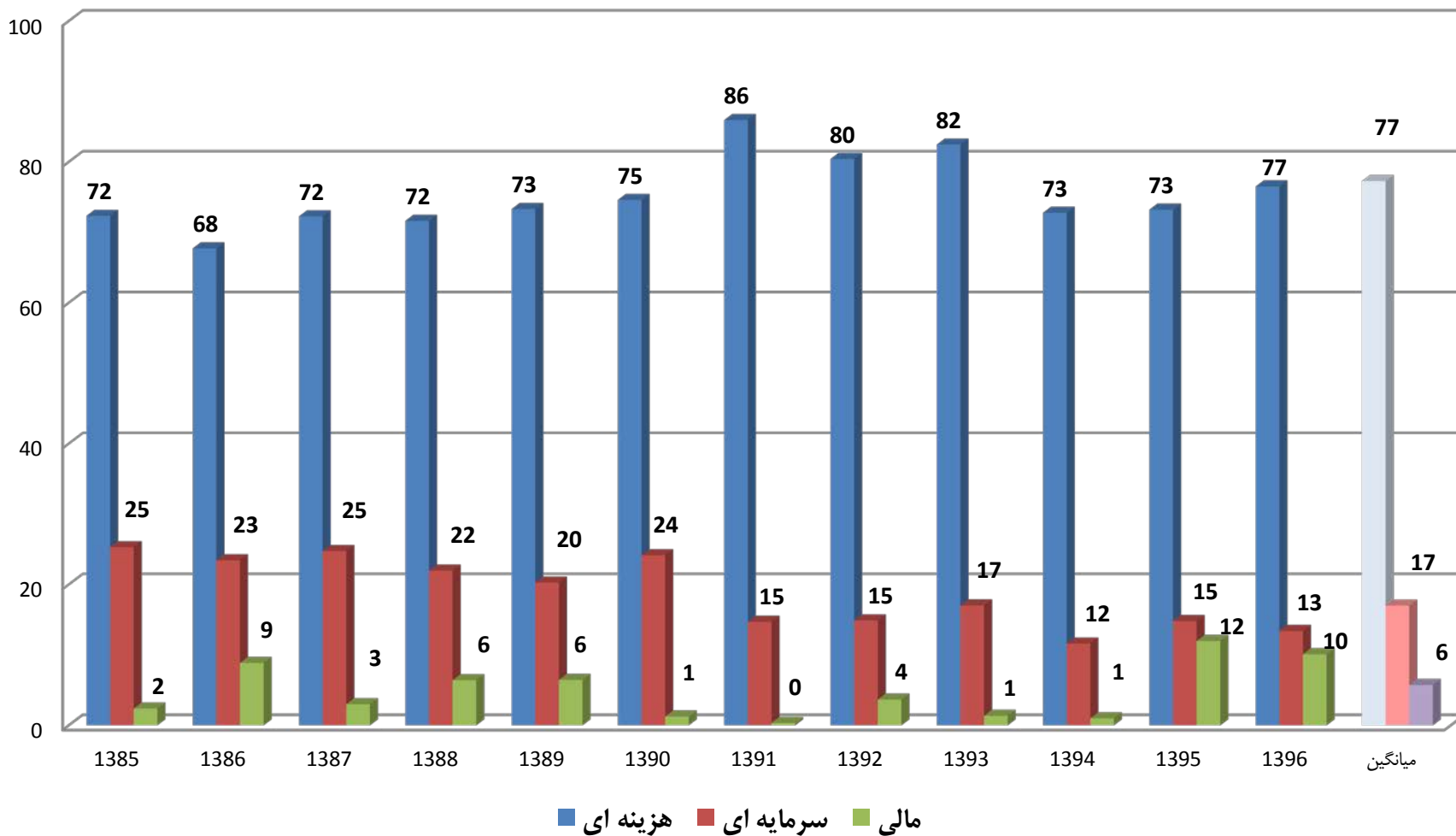
متوسط سهم عملکرد هر یک از اجزاء مصارف عمومی طی سالهای ۹۶-۱۳۸۵

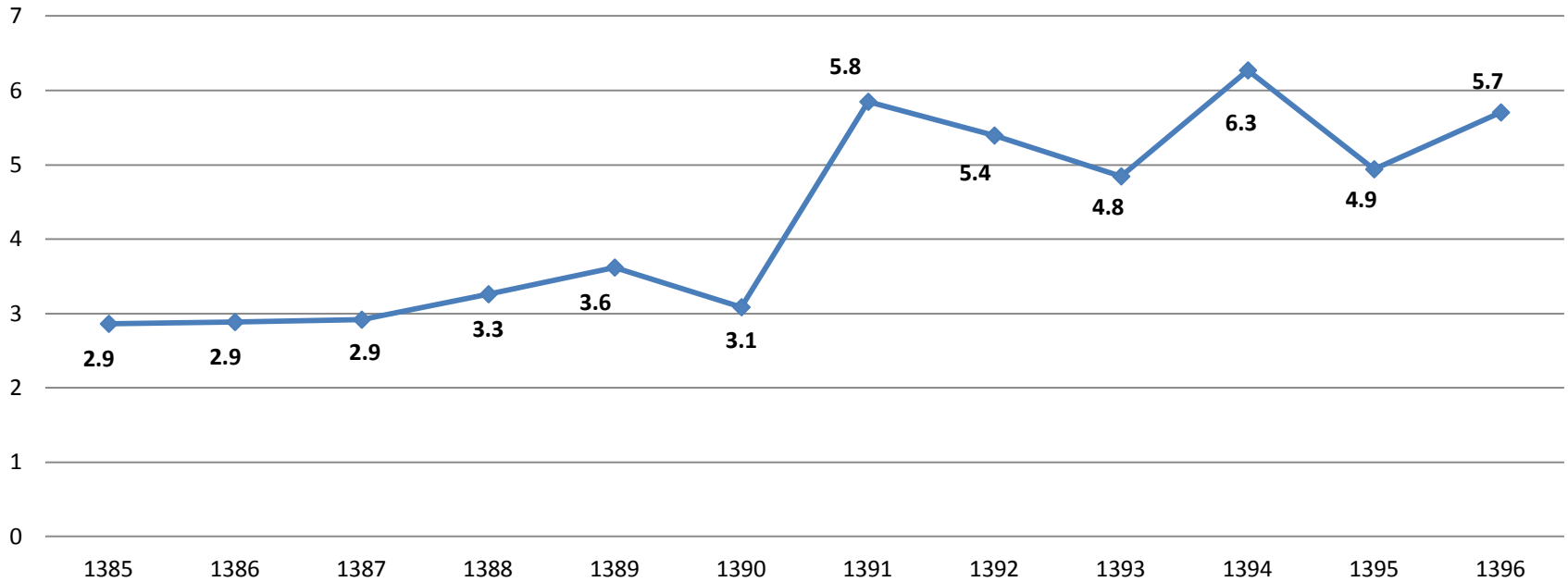

طی ده سال گذشته شکاف بین اعتبارات هزینه ای و سرمایه ای به شدت در حال افزایش بوده است

مقایسه سهم اعتبارات هزینه‌ای، تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و تملک دارایی‌های مالی طی سال‌های ۹۶-۱۳۸۵

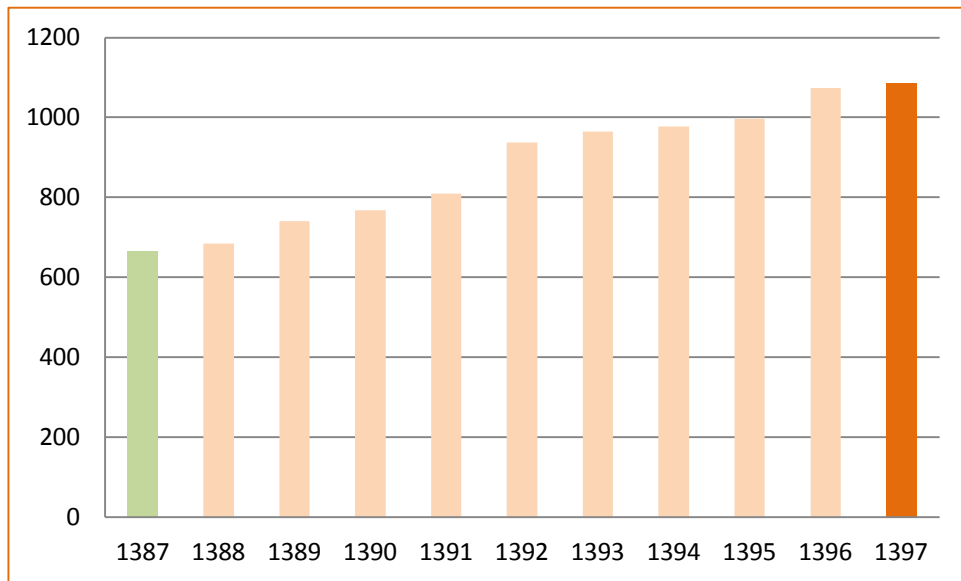

نسبت اعتبارات هزینه ای به اعتبارات سرمایه ای طی سالهای ۹۶-۱۳۸۵

- با توجه به وضعیت منابع و مصارف هزینه ای پیش بینی می شود در صورت عدم کاهش هزینه‌ها، روند مذکور تشدید گردد.

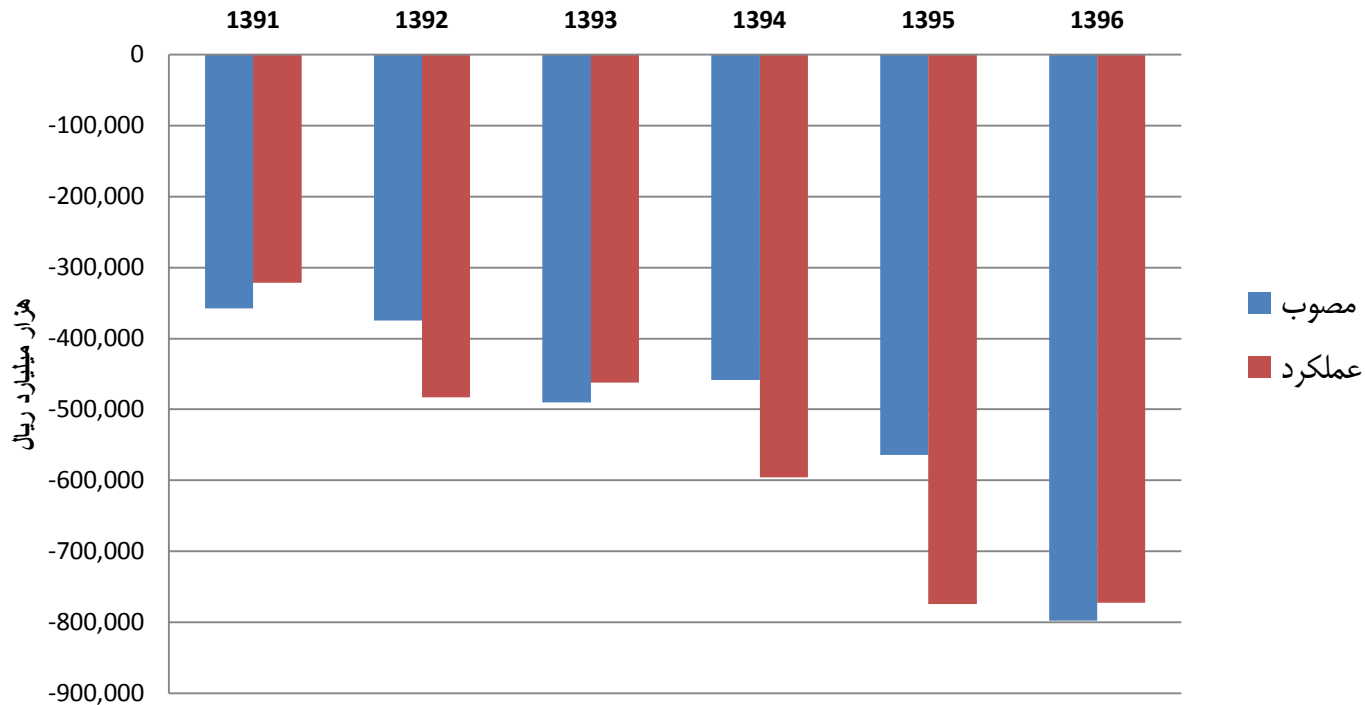
ردیف‌های مندرج در جدول شماره ۷ قانون بودجه طی سال‌های ۹۷-۱۳۸۷

سال	تعداد دستگاه و ردیف	تغییرات
۱۳۸۷	۶۶۵	-
۱۳۸۸	۶۸۴	۱۹
۱۳۸۹	۷۴۱	۵۷
۱۳۹۰	۷۶۸	۲۷
۱۳۹۱	۸۱۰	۴۲
۱۳۹۲	۹۳۷	۱۲۷
۱۳۹۳	۹۶۴	۲۷
۱۳۹۴	۹۷۸	۱۴
۱۳۹۵	۹۹۶	۱۸
۱۳۹۶	۱۰۷۳	۷۷
۱۳۹۷	۱۰۸۶	۱۳
جمع	۴۲۱	

- در ۱۰ سال گذشته، تعداد دستگاه‌های اجرایی و ردیف‌های مندرج در جدول ۷ قانون بودجه بیش از ۱,۵ برابر شده است.

تراز عملیاتی بودجه طی سالهای ۹۶-۱۳۹۱ (مصوب و عملکرد)

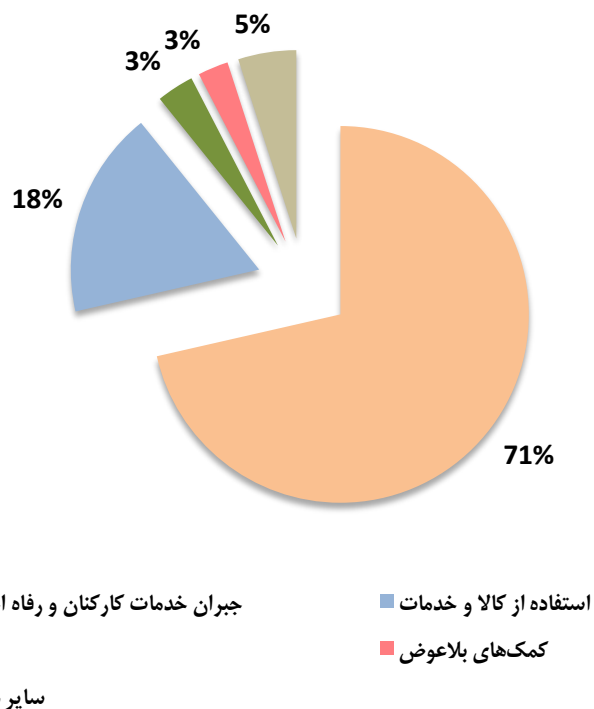

- **تراز عملیاتی** که تفاضل بین هزینه‌ها و درآمدها به ترتیب در بخش منابع و مصارف بودجه است، می‌تواند نشان‌دهنده این باشد که دولت تا چه اندازه در چارچوب مبادلات سالانه، امکان جذب منابع موجود در اقتصاد ملی را داشته، و توانسته هزینه‌های خود را از محل درآمدهایش تامین کند.
- تراز عملیاتی در هر دو وضعیت (مصوب و عملکرد) روندی منفی داشته است.
- تراز منفی سالهای ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ در خصوص عملکرد نسبت به مصوب هشدار دهنده است.

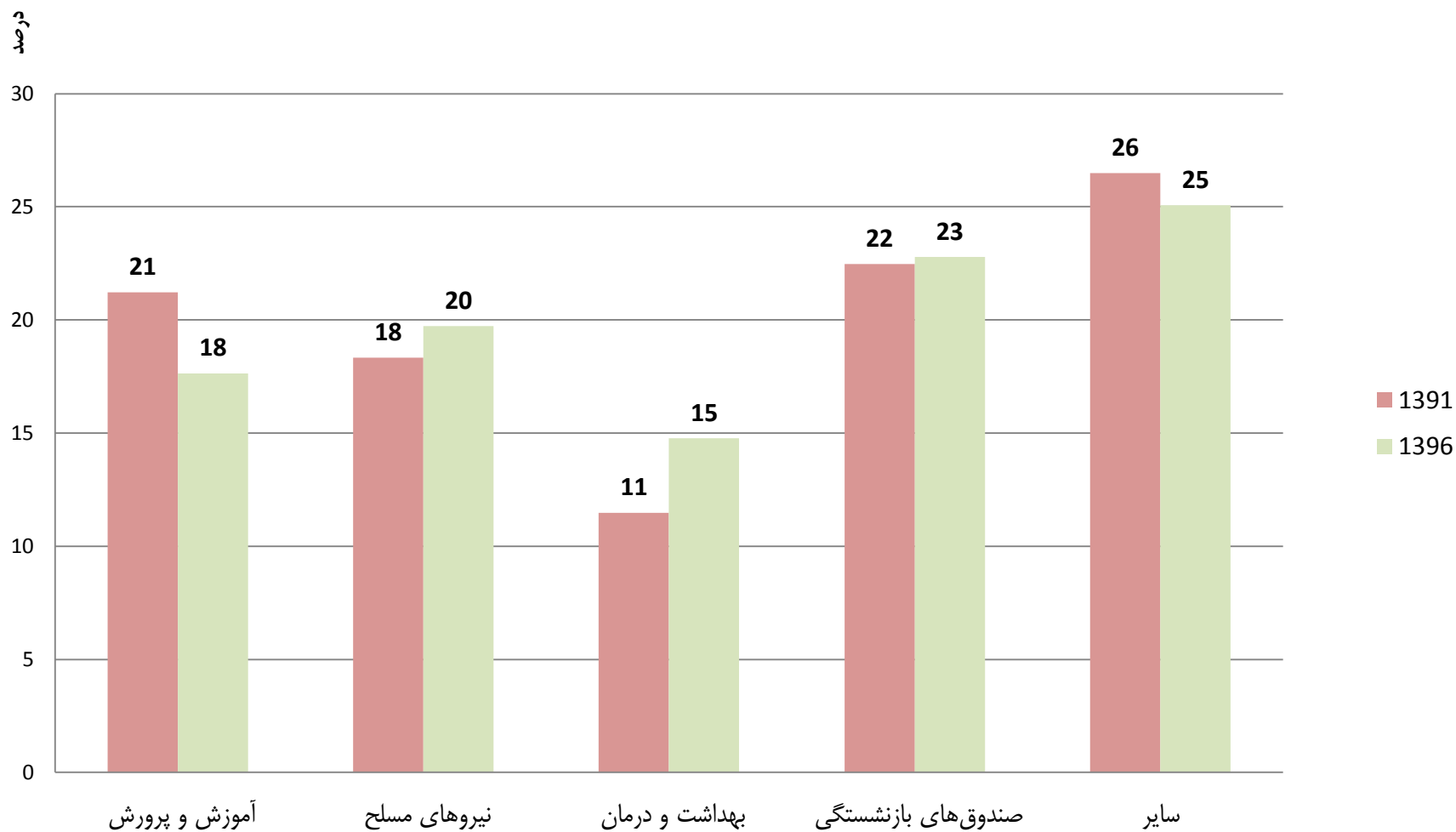
تفکیک اعتبارات هزینه‌ای مصوب سال ۱۳۹۷ کل کشور

مصوب ۱۳۹۷		فصل هزینه
سهم	مبلغ	
۳۶	۱,۰۵۷,۲۵۴	فصل اول - جبران خدمات کارکنان
۱۸	۵۲۲,۷۲۴	فصل دوم - استفاده از کالا و خدمات
۰	۱,۳۶۶	فصل سوم - هزینه‌های اموال و دارایی
۳	۹۳,۸۷۱	فصل چهارم - یارانه
۳	۷۶,۷۵۴	فصل پنجم - کمک‌های بلاعوض
۳۵	۱,۰۴۲,۷۷۸	فصل ششم - رفاه اجتماعی
۵	۱۴۵,۲۰۰	فصل هفتم - سایر هزینه‌ها
۱۰۰	۲,۹۳۹,۹۴۷	جمع

سهم فصول هزینه از اعتبارات مصوب سال ۱۳۹۷

مقایسه سهم بخش‌ها از اعتبارات هزینه‌ای کل کشور طی سال‌های ۱۳۹۱-۱۳۹۶

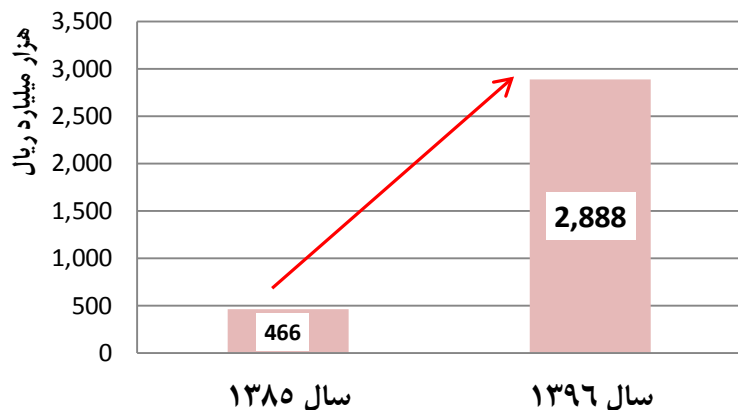

خلاصه وضعیت طرح های ملگ دارایی های سرمایه ای سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۹۶

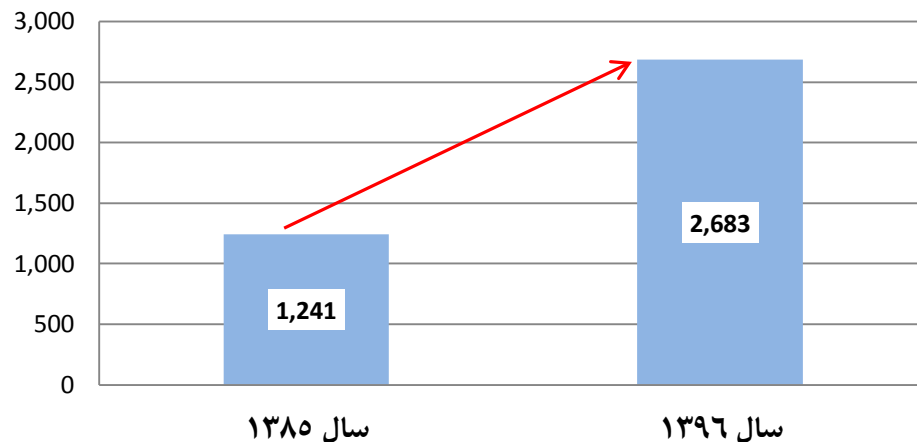
مبالغ به میلیارد ریال

ردیف	عنوان	سال ۱۳۸۵	سال ۱۳۹۶
۱	تعداد طرح های پیوست شماره یک	۱,۲۴۱	۲,۶۸۳
۲	اعتبار مورد نیاز مندرج در پیوست شماره (۱) برای اتمام طرح ها	۴۶۵,۸۴۸	۲,۸۸۸,۰۸۲
۳	میانگین پیشرفت فیزیکی	۵۰ درصد	۵۶ درصد
۴	متوسط سال خاتمه	۸ سال	۱۴ سال
۵	متوسط اعتبار هر طرح	۶۱۸	۱,۷۵۱
۶	نسبت عملکرد اعتبار عمرانی به درآمدهای نفتی	۲۹ درصد	۲۳ درصد
۷	نسبت اعتبار تعمیرات و نگهداری به کل اعتبار طرح ها	۲ درصد	۷ درصد
۸	سهم فصل کشاورزی و صنعت	۱۰	۱۴

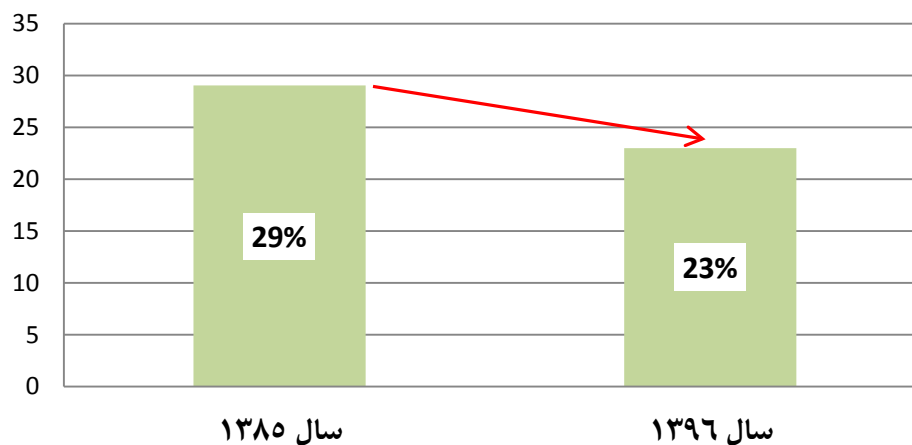
اعتبار مورد نیاز برای اتمام طرح‌ها

تعداد طرح‌های پیوست شماره یک

نسبت عملکرد اعتبار عمرانی به درآمدهای نفتی

نتیجه‌گیری

- X. روند و ترکیب مصارف بودجه نشان دهنده این واقعیت است که مصارف هزینه‌ای روز به روز افزایش می‌یابد و در مقابل اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای روندی کاهنده دارد.
- ۱۱. روند تراز عملیاتی نشان از افزایش شکاف درآمدها و هزینه‌ها دارد که این روند در آینده به یک تهدید بزرگ تبدیل می‌گردد.
- ۱۲. افزایش تعداد بودجه بگیران هر سال افزایش یافته است و تبدیل به ساختاری در نظام اداری شده است که هر گونه تغییر و تعدیل در این خصوص بسیار مشکل آفرین می‌باشد.
- ۱۳. روش بودجه نوین و تهیه و تدوین آن، روز به روز بر اساس چانه زنی و تسلیم در مقابل فشارهای سیاسی شده است و عملاً با منطق اقتصاد و مالیه عمومی فاصله گرفته است.
- ۱۴. رویکرد استفاده از اوراق قرضه داخلی برای کسری بودجه هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای در حال نهادینه شدن است و تبدیل به کسری مزمن و یک تهدید بزرگ برای کشور شده است.

نتیجه گیری

- a. مدل‌های تعدیل پایداری منابع با توجه به نرخ تورم به هیچ عنوان اجازه استفاده از اوراق در سنوات آینده را به کشور نمی‌دهد لذا استفاده از اوراق قرضه برای جبران کسری بودجه به ضرر کشور است.
- b. شکل گیری این پارادایم که مصارف بودجه‌های عمومی می‌تواند به توسعه منجر شود یک تفکر نادرست است اما متأسفانه این تفکر روز به روز در ذهن نقش آفرینان بودجه در حال افزایش است این امر موجب نابسامانی در بودجه و تحمیل طرح پروژه‌های متعدد بدون توجیه به کشور شده است.
- bi. بررسی عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه نشان می‌دهد رویکرد اصلی مصارف اعتبارات مذکور بیشتر منجر به تبدیل سرمایه کشور به دارایی‌های راکد و کم بازده در قالب ساختمان‌های اداری، خدماتی و و کمتر به زیرساخت‌های طرح‌های مولد و توسعه آفرین در کشور توجه شده است
- b. عملکرد اعتبارات هزینه‌ای نیز نشان می‌دهد که بخش‌های خدماتی و تصدی‌های اجتماعی و در واقع بخش‌های غیر مولد بیشترین افزایش و سهم بری از بودجه را بخود اختصاص داده‌است.

در پایان انتظار این است که برای تهیه بودجه متعادل، کارا، اثربخش و متوازن، نیازمند توجه و تسلیم به منطق اقتصاد و همکاری بین قوا برای اصلاح ساختار شکل گرفته در بودجه و توجه به تامین منابع برای نیازهای اساسی کشور با مشارکت مردم در ارائه خدمات عمومی می‌باشیم.